

اولین گزارش وجود کنه اریوفید (*Acarus dimidiatus* (Hall) (Acari: Eriophyidae)

از روی صنوبر دلتوئیدس در ایران

حسین صادقی نامقی^۱

تاریخ دریافت: ۸۸/۶/۲۵

تاریخ پذیرش: ۸۸/۱۱/۵

چکیده

ضمن بررسی فون کنه‌های درختان غیر مثمر فضای سبز شهرستان مشهد، نمونه‌هایی از یک کنه اریوفید از روی درخت صنوبر جمع‌آوری گردید که پس از بررسی‌های اولیه و ارسال نمونه‌هایی برای دکتر هونگ (نانجینگ، چین) به نام *Acarus dimidiatus* (Hall, 1967) شناسایی قطعی شد. وجود این گونه بر روی صنوبر دلتوئیدس در ایران برای اولین بار گزارش می‌گردد. ویژگی‌های مورفولوژیک کلیدی این گونه در متن ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: گزارش جدید، اریوفیده، فون، ایران.

مواد و روش‌ها

طی سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ ضمن بررسی فونستیک کنه‌های درختان پهن برگ و سوزنی برگ در فضاهای سبز شهرستان مشهد، نمونه‌هایی از یک کنه اریوفید جمع‌آوری گردید که پس از بررسی‌های اولیه و ارسال نمونه‌هایی برای دکتر هونگ (نانجینگ، چین) به نام

شناسایی قطعی شد. (*Acarus dimidiatus* (Hall, 1967)

نمونه‌های مستند این گونه در مجموعه گروه گیاه پزشکی دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد نگهداری می‌شود.

نتایج

وجود کنه (*Acarus dimidiatus* (Hall, 1967) بر روی صنوبر دلتوئیدس در ایران برای اولین بار گزارش می‌گردد. مشخصات شکل شناسی ظاهری این گونه به شرح زیر می‌باشد: طول بدن کنه بالغ ۲۰۰ میکرون و در سطح پشتی بدن قوس دار، گناتوزوما به طول ۲۸ میکرون و متمایل به طرف شکم. سپر پشتی (پرودورسال) دارای لبه جلویی گرد و آویزان، الگوی خطوط طولی روی سپر پشتی به این صورت است که خط میانی (Median) ناقص ولی خطوط نزدیک میانی (Admedian) و زیرکناری (Submedian) کامل هستند. طول موهای سپر پشتی ۲۴ میکرون و به طرف عقب از همدیگر دور می‌شوند. تعداد نیم حلقه‌های پشتی ۳۶ و نیم حلقه‌های

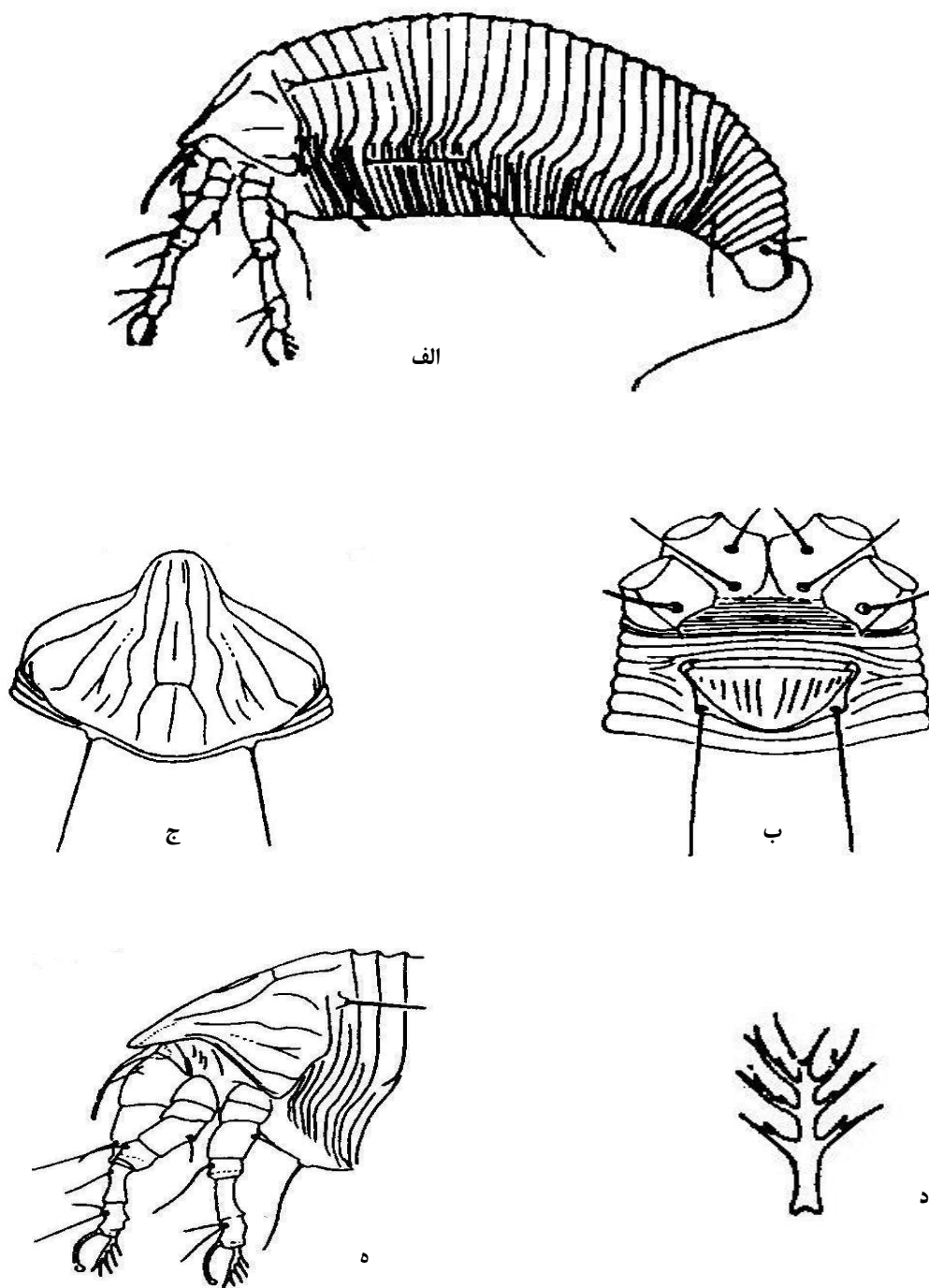
مقدمه

علیرغم اهمیت درختان فضای سبز شهری در زندگی روزمره، تحقیقات در جنبه‌های مختلف فضای سبز بویژه حفاظت گیاهان در برابر عوامل خسارت زای زنده ناچیز و یا هیچ است. در مروری بر تحقیقات انجام گرفته روی کنه‌های اریوفید در ایران (۱ و ۳-۱۱) مشخص گردید که اطلاعات در باره این کنه‌ها در ایران و بویژه استان خراسان رضوی اندک است، به طوری که تاکنون فقط حدود ۸۴ گونه کنه اریوفید از روی انواع گونه‌های گیاهی در ایران گزارش شده است. این کمبود اطلاعات علیرغم خسارت غیر قابل انکاری است که هر ساله از ناحیه آفات و بیماری‌های گیاهی در گوشه و کنار شهر متوجه فضاهای سبز هستیم. لذا در راستای تکمیل اطلاعات بنیادی برای مطالعات بیواکولوژیک و بویژه برای ارایه یک برنامه مدیریت تلفیقی آفات درختان و درختچه‌های زینتی و غیر مثمر در فضای سبز شهری و پیرامون شهری فون کنه‌های زیان آور گیاهی در سطح پارک‌های شهر مشهد انجام که قسمتی از نتایج آن به شرح زیر ارایه می‌گردد.

۱- استادیار گروه گیاهپزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد

ریخت شناسی این کنه در شکل ۱ (الف-ه) ارائه شده است. این گونه به صورت سرگردان و به تعداد زیاد در سطح زیرین برگ‌های صنوبر گونه دلتوئیدس در پردیس دانشگاه فردوسی مشهد در تاریخ ۱۳۷۷/۷/۲۰ جمع آوری شد. آثار تغذیه آن روی برگ‌های آلوده به صورت زنگار مشاهده می شود.

شکمی ۷۲ عدد می باشند. میکروتوبرکول‌ها گرد، مماس و یا نزدیک به حاشیه عقبی نیم حلقه‌ها، میکروتوبرکول‌های سطح پشتی اندکی بزرگتر از سطح شکمی اند. موهای ضمیمه وجود دارد. در پوش جنسی دارای ۱۲ خط برجسته طولی است. پیش ران پاها صاف و در مورد پیش ران پاهای اول در نیمه جلوی متصل به یکدیگر. ناخن پرورش (امپودیوم) ۴ شاخه، سولنیدی‌های پنجه‌ها گره دار (۲). ویژگی‌های

(شکل ۱) - مشخصات میکروسکوپی کنه زنگار صنوبر (Acari: Eriophyidae) *Aculus dimidiatus* (Hall)

الف- نمای جانبی بدن، ب- ناحیه پیش رانی و جنسی، ج- سپر پشتی، د- ناخن پرورش،
 ه- میکروتوبرکول های جلدی، ه- صفحه پشتی و تزینات پاها از نمای جانبی (شکل ها اصلی)

منابع

- 1- Arbabi M., Kamali H. Mohsenin A.B. and Baradaran. P. 1999. Eriophyid mites status on fruit trees of Iran. Acarological Soc. India, Bangalore, Sysmposium 27-30.
- 2- Baker E.W., Kono T. Jr. Amrine J.W. Delfinabo-Baker M. and Stasny. T.A. 1996. Eriophyoid mites of the United States. Indira Publishing House, MI. 394pp.
- 3- Baradaran P.M, Arbabi M., Hosseini Nyia A. and Emami M.S. 2008. Study on mite fauna of ornamental plants indoors and outdoors conditions in Tehran, Markazi and Isfahan Provinces. Journal Biology Iran, Vol.21: 509-526.
- 4- Baradaran P. & Arbabi M. 2005. First record of the eriophyid , Trisetacus Juniperinus on Cupressus sempervirens in Tehran. Letter of Entomological Soc. Iran. No.26, p.1.
- 5- Hajizadeh J., Hosseini R. and McMurtry. J.A. 2002. Phytoseiid mites (Acari: Phytoseiidae) associated with eriophyid mites (Acari: Eriophyidae) in Guilan Province of Iran. Internat. J. Acarol. 28(4): 373-378.
- 6- Hajizadeh J. & Hosseini R. 2004. Introducing of eight species of family Eriophyidae from forest plants in Guilan Province. Proc.16th Plant Protection Congress Iran, Tabriz P.279.
- 7- Hong X-Y., Xue X-F. and Hajizadeh. J. 2005. Two new species and two new records of eriophyid mites (Acari: Eriophyoidea: Eriophyidae) from Iran. Internat. J. Acarol. 31(2): 129-132.
- 8- Kamali H. and Jr. Amrine. J.W. 2005. Studies on the eriophyid mites (Acari: Eriophyidae) of Iran: 1. Two new species of Aceria, with a key to Iranian species. Internat. J. Acarol. 31(1): 57-62.
- 9- Kamali K., Ostovan H. and Atamehr A. 2001. A catalogue of mites and ticks (Acari) of Iran. Islamic Azad University Scientific Publication Center, 198 pp.
- 10- Khanjani M. & Haddad Irani nejad K. 2005. Injurious mites of agricultural crops in Iran. Bu-Ali Sina University of Hamadan Press. 515 pp.
- 11- Ramazani L., Mosaddegh M.S., Shisheh bor P. & Kamali K. 2006. Seven new records of eriophyoid mites on weeds from Iran. The Proceedings 17th Plant Protection Congress Iran, p.185.